

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, August 2011

Sinteză

Standardele de creditare¹ au fost relaxate în T2/2011 pentru ambele categorii de debitori (companii nefinanciare și populație). Termenii creditării s-au menținut nemodificați pentru creditele de consum, dar au fost relaxați în cazul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri. Cererea de credite a companiilor nefinanciare s-a menținut în teritoriul pozitiv. În cazul populației, cererea pentru achiziția de locuințe și terenuri a scăzut ușor (contrar așteptărilor anterioare ale băncilor), iar cea pentru credite de consum a continuat să se majoreze.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** au continuat să se relaxeze în T2/2011, iar instituțiile de credit anticipează continuarea acestei tendințe și în T3/2011.
- **Termenii creditării** au avut evoluții mixte: spread-ul față de ROBOR 1M s-a diminuat, dar pentru creditele cu risc superior s-a solicitat o primă de risc în creștere.
- **Cererea de credite** a companiilor nefinanciare s-a menținut în teritoriul pozitiv pentru al treilea trimestru consecutiv. Cererea a fost preponderent pentru credite pe termen scurt. Potrivit băncilor, nu se vor înregistra modificări semnificative în T3/2011.
- **Riscurile asociate** companiilor care activează în sectoarele energie, industrie și agricultură au fost în scădere în T2/2011, potrivit aprecierii băncilor.

B. Sectorul populației

- **Standardele de creditare** s-au relaxat în T2/2011, atât în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri, cât și al celor de consum. Băncile prevăd continuarea acestei tendințe și în T3/2011, în special pentru categoria creditelor ipotecare.
- **Termenii creditării** au avut o evoluție mixtă: au fost menținuți constanți în cazul creditelor de consum și s-au relaxat pentru creditele ipotecare (prin diminuarea costurilor aferente creditării, altele decât cele cu dobânzile și majorarea ponderii creditului în valoarea garanției imobiliare).
- **Cererea de credite** s-a consolidat pentru creditele de consum și, contrar așteptărilor băncilor, a scăzut marginal pentru creditele ipotecare. Pentru T3/2011, instituțiile de credit anticipează majorarea cererii pentru ambele categorii de credite.

¹A se vedea Anexa pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia sondajului. Aprecierile privind standardele și termenii creditării, cererea de credit sau riscurile asociate creditării sunt realizate prin prisma soldului conjunctural, care se calculează pe baza răspunsurilor băncilor în aceste privințe (pentru detalii a se vedea Anexa).

A. Creditarea companiilor nefinanciare

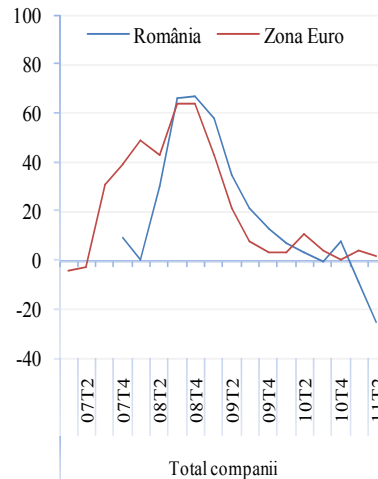
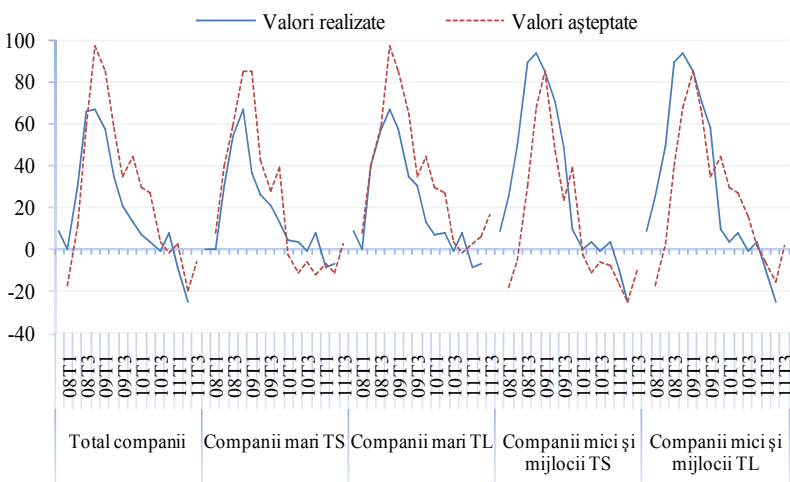
A1. Standardele de creditare

La nivel agregat, standardele de creditare au continuat să se relaxeze în T2/2011, în conformitate cu așteptările anterioare ale băncilor (Grafic 1). Tendința de relaxare se prognozează să se mențină și în T3/2011, însă modificările vor avea o amplitudine mai redusă (sub 10 la sută în procent net).

În structură, băncile au apelat la relaxarea standardelor de creditare indiferent de dimensiunea debitorilor (IMM sau corporații), însă modificările au fost de o amploare mai ridicată în cazul IMM. Băncile previzionează pentru T3/2011: (i) înăsprirea standardelor pentru finanțările pe termen lung destinate corporațiilor și (ii) relaxarea standardelor pentru creditele acordate IMM pe termen scurt.

Instituțiile de credit din zona euro și-au păstrat atitudinea prudentă vis-à-vis de sectorul companiilor nefinanciare, menținând nemodificate standardele de creditare în T2/2011 (Grafic 1). În structură, băncile (în procent net sub 5 la sută) au apelat la o relaxare a standardelor pentru creditele acordate pe termen scurt, dar au continuat să le înăsprească pe cele pentru creditele acordate pe termen lung (în procent net de circa 10 la sută).

Grafic 1- Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

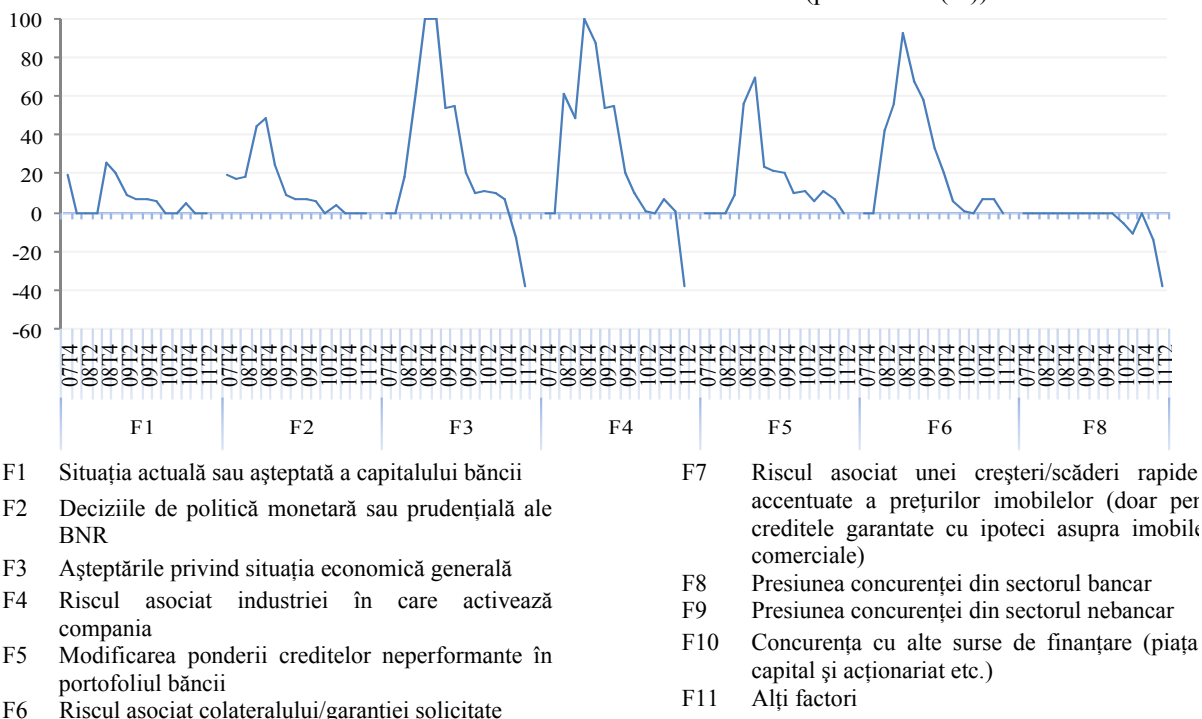

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, iulie 2011

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

Principalii factori care au contribuit la relaxarea standardelor de creditare în România în T2/2011 au vizat: (i) așteptările privind situația economică generală, (ii) riscul asociat industriei în care activează compania și (iii) presiunea concurenței din sectorul bancar (Grafic 2). Nu s-au înregistrat modificări semnificative pentru ceilalți factori.

Grafic 2- Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - factorii F7, F9, F10 și F11 nu au suferit schimbări

A2. Termenii creditării

Băncile au avut și în T2/2011 un comportament mixt față de termenii de creditare, acționând atât în sensul relaxării unora dintre aceștia (ex: spread-ul ratei medii de dobândă față de ROBOR 1M), cât și în cel al înăsprii condițiilor pentru creditele considerate mai riscante, prin solicitarea unor prime de risc mai ridicate (Grafic 3). De asemenea, a fost înregistrată și o tendință de majorare a scadenței maxime, însă amplitudinea modificărilor este modică.

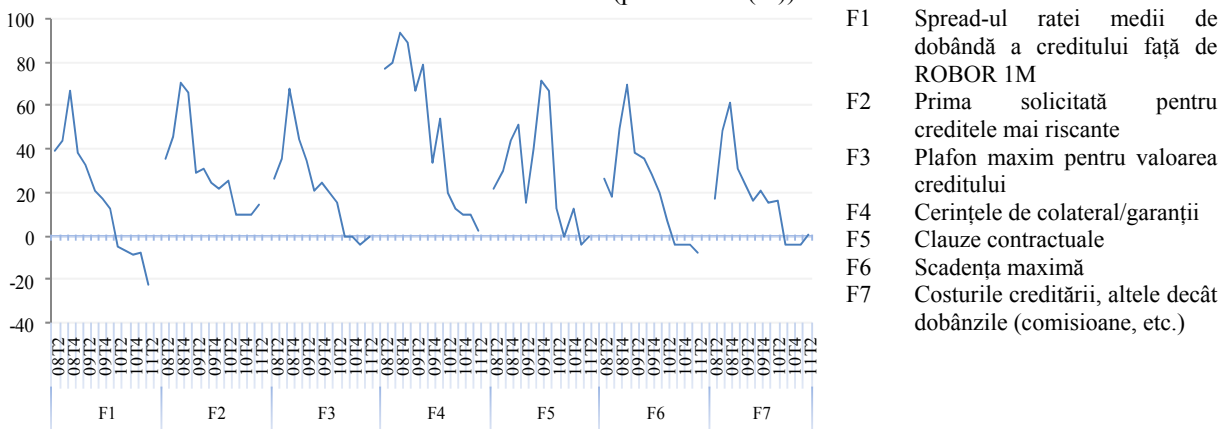
Conform raportării băncilor, nivelul LTV² (*loan to value*) pentru creditele aflate în portofoliu la T2/2011 și care sunt garantate exclusiv cu ipotecă se situează la 78 la sută. În cazul creditelor nou acordate în T2/2011, nivelul indicatorului s-a situat la circa 70 la sută, în scădere față de 77 la sută înregistrat în trimestrul precedent.

Estimarea pentru pierderea în caz de nerambursare (LGD³) aferentă creditelor care au intrat în starea de nerambursare⁴ a fost în T2/2011 circa 35 la sută.

² Datele referitoare la nivelul LTV trebuie interpretate cu prudență, având în vedere eșantionul posibil mai redus de credite garantate exclusiv cu active imobiliare pentru care este calculat acest indicator.

³ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii)

Grafic 3- Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net (%))

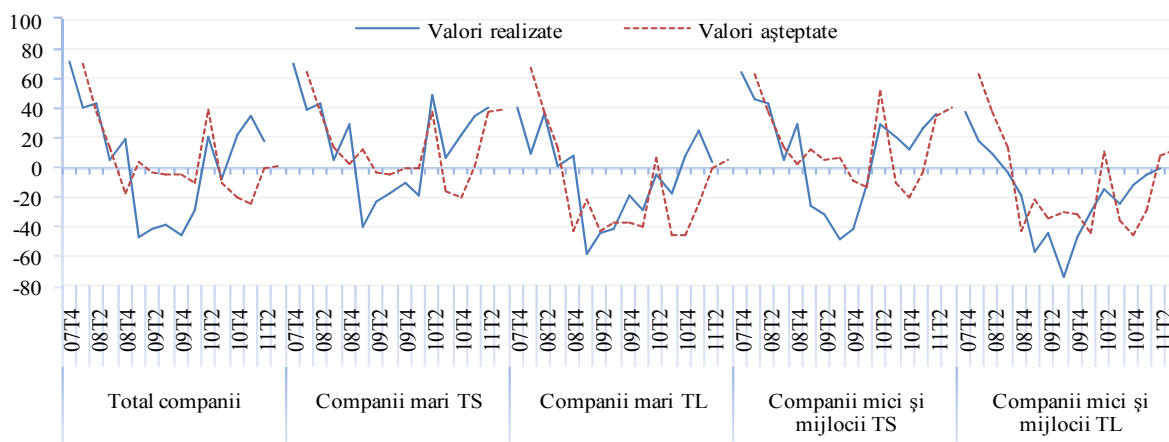

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

La nivel agregat, cererea de credite a companiilor nefinanciare s-a majorat în T2/2011, însă a înregistrat o ușoară scădere în amploare comparativ cu T1/2011 (Grafic 4). Corelându-și așteptările cu trendul ascendent înregistrat de cererea de credite încă din T4/2010, băncile anticipează pentru T3/2011 menținerea la nivelul actual a cererilor de finanțare.

Grafic 4- Dinamica cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

În structură, cererea de credite pe termen scurt a fost în creștere în T2/2011 pentru ambele categorii de debitori – IMM și corporații. În aceeași perioadă, solicitările de credite pe termen lung nu au înregistrat schimbări. Potrivit băncilor, pentru T3/2011 se anticipează o creștere a

metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

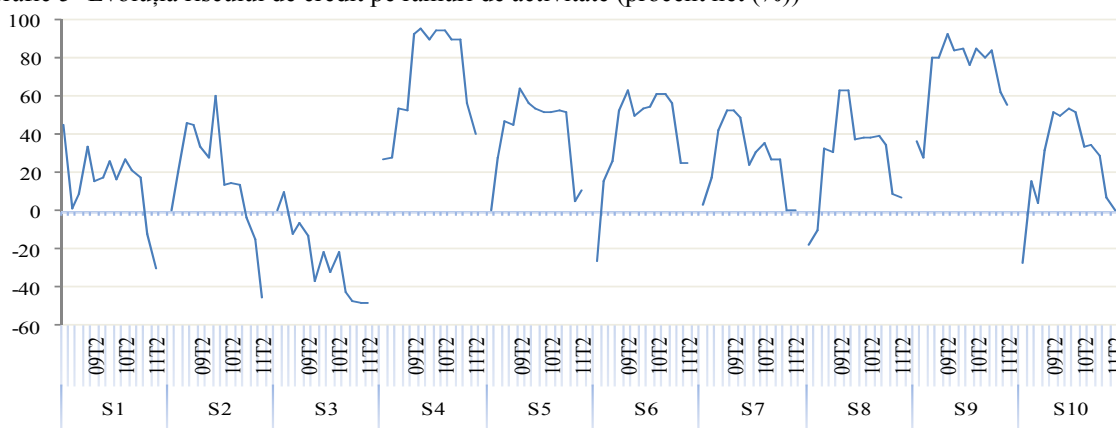
⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

cererilor de credite, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, dar într-o măsură mai mică pentru cea din urmă categorie.

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Percepția băncilor privind riscul de credit s-a îmbunătățit în T2/2011 pentru companiile care activează în sectoarele energie, agricultura și industrie. Companiile din sectoarele imobiliar și construcții, urmate de cele care își desfășoară activitatea în turism, prezintă cel mai ridicat grad de risc din perspectiva instituțiilor de credit (Grafic 5).

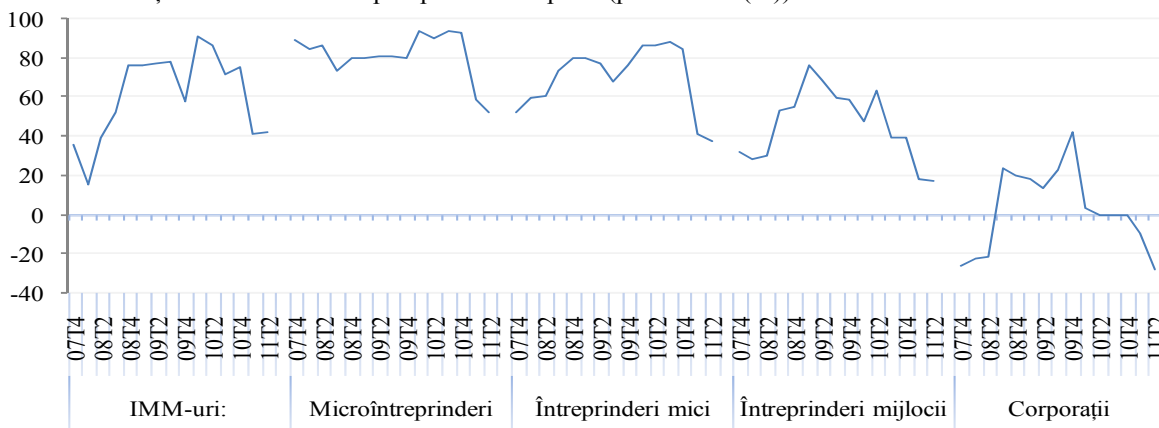
Grafic 5- Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii
S4	Construcții				

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

În funcție de dimensiunea companiei, percepția privind riscul de credit asociat corporațiilor se află pe un trend descendent pentru al doilea trimestru consecutiv. Din categoria IMM, microîntreprinderile sunt în continuare identificate de majoritatea instituțiilor de credit (în procent net de circa 50 la sută) ca având cel mai ridicat grad de risc (Grafic 6).

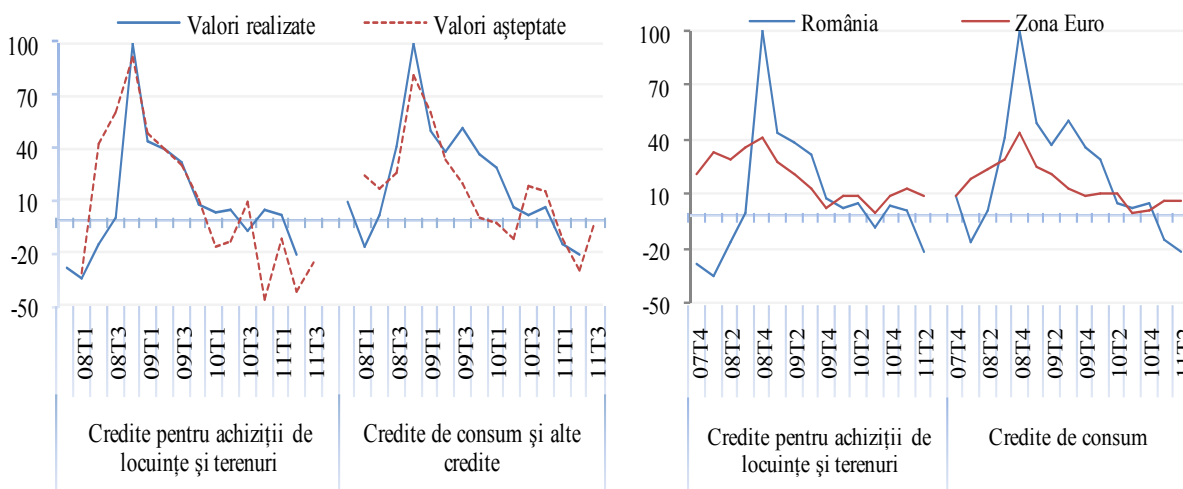
B. Creditarea populației

B1. Standardele de creditare

Standardele de creditare au fost relaxate în T2/2011, atât în cazul creditelor de consum, cât și al creditelor ipotecare, cu cea mai mare amploare din T3/2008. Băncile autohtone au o atitudine mai puțin restrictivă comparativ cu cele din zona euro, pentru ambele tipuri de credite.

Ciclul înăsprișilor pare să se fi încheiat, instituțiile de credit anticipând continuarea tendinței de relaxare și în T3/2011, cu precădere în cazul creditelor pentru achiziții de locuințe și terenuri. Spre comparație, băncile din zona euro anticipează înăsprișii standardelor.

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, iulie 2011

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprișie a standardelor de creditare
 - valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

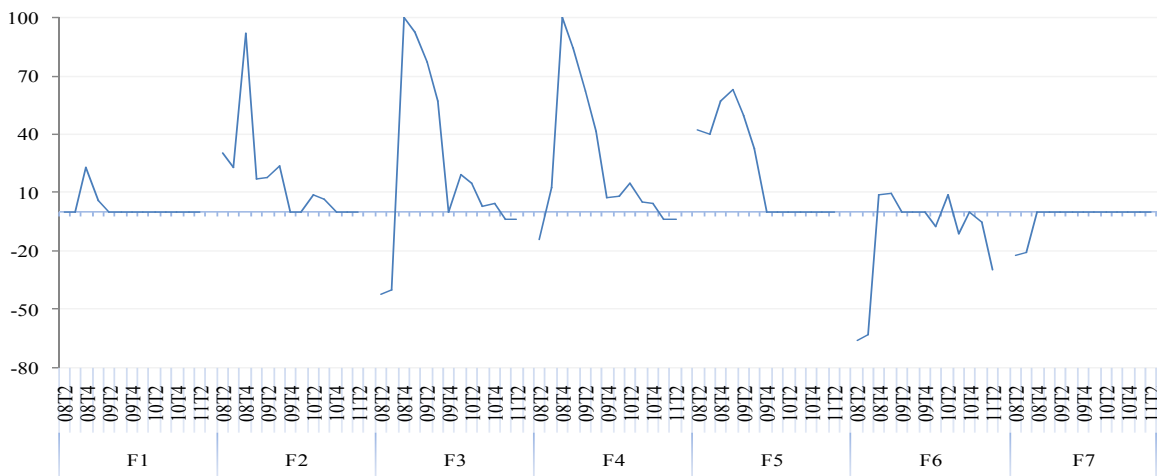
B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

Intensificarea concurenței din sectorul bancar este factorul care a avut cea mai mare contribuție în adoptarea măsurilor de relaxare a standardelor de creditare (Grafic 8). Cererea modestă de credite din partea populației este posibil să fi amplificat acțiunea acestui factor.

(i) Termenii creditării

Conform băncilor, măsurile legate de termenii creditării ipotecare adoptate în perioadele anterioare au fost consolidate în T2/2011: (i) costurile aferente creditării (altele decât cele cu dobânzile) s-au diminuat și (ii) ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare (*loan to value*) s-a majorat.

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

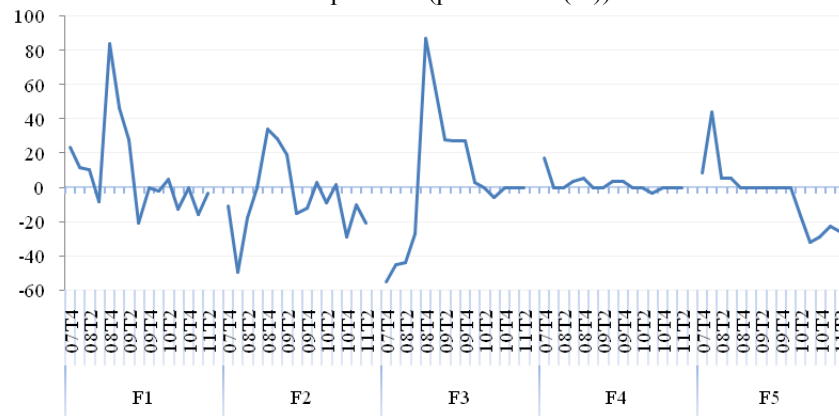

F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră
 F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR
 F3 Așteptările privind situația economică generală

F4 Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)
 F5 Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii
 F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar
 F7 Modificarea concurenței din sectorul nebanca

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

Grafic 9 – Termenii creditării ipotecare (procent net (%))

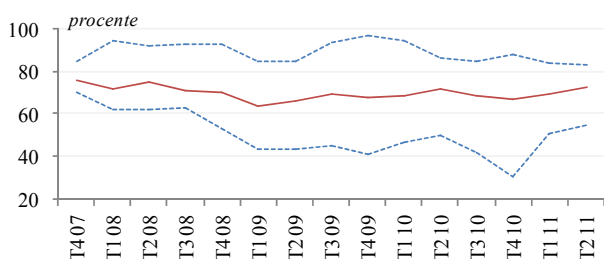
F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
 F2 Ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV)
 F3 Ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar
 F4 Scadența maximă
 F5 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

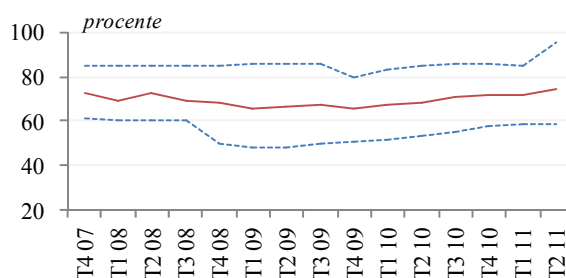
Comportamentul băncilor continuă tendința de uniformizare, ecartul între valorile LTV (*loan to value*) pentru creditele nou acordate în T2/2011 diminuându-se suplimentar în T2/2011. Valoarea medie pentru LTV credite nou acordate se situează la circa 75 la sută (Grafic 10), asemănător LTV pentru portofoliul de credite imobiliare (Grafic 11).

Creditele nou acordate în T2/2011 s-au realizat la un grad mediu de îndatorare relativ apropiat nivelului anilor anteriori (2009 - 2010, respectiv 46 la sută, Grafic 12). Indicatorul la nivelul întregului portofoliu de credite ipotecare este de 49 la sută (Grafic 13).

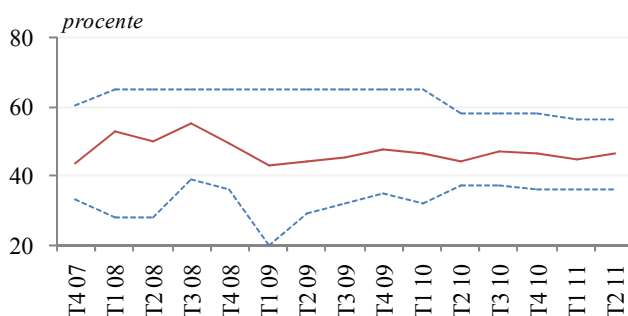
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

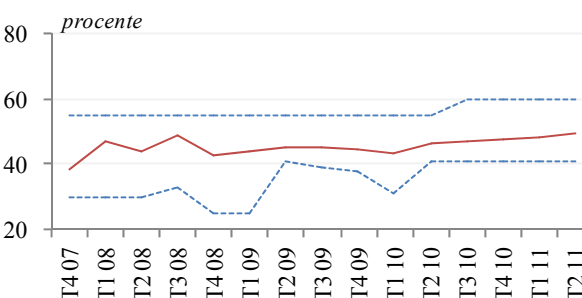
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

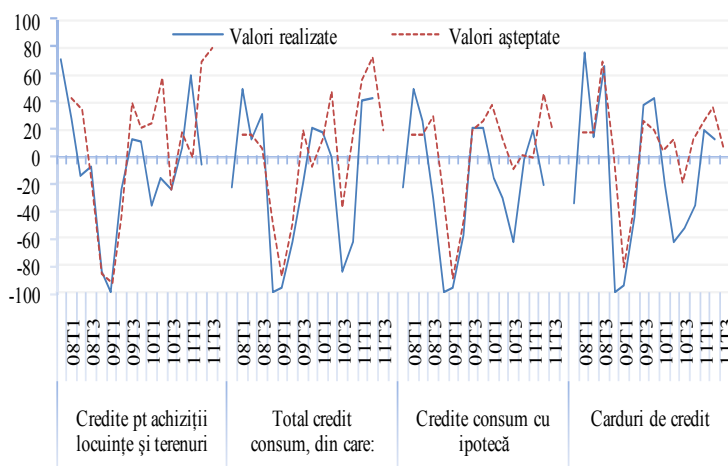

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

Cererea populației pentru credite destinate achiziției de locuințe și terenuri a cunoscut o scădere ușoară în T2/2011, întrerupând ciclul de creșteri care a debutat în T3/2010, deși instituțiile de credit anticipau anterior o consolidare a tendinței (Grafic 14). Conform acestora, evoluția nu va continua pe termen scurt, circa 80 la sută dintre bănci (în procent net) având așteptări pozitive în ceea ce privește cererea din perioada următoare (T3/2011).

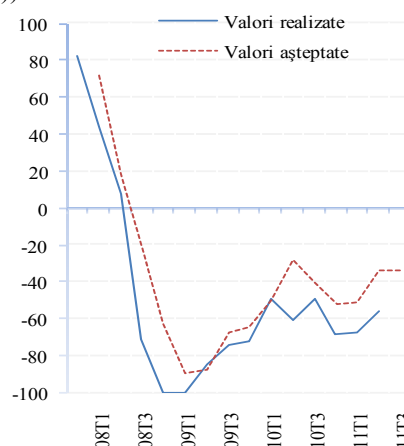
Băncile (în procent net de peste 50 la sută) au raportat menținerea trendului descendent al prețului locuințelor în T2/2011 și continuarea tendinței pe termen scurt, însă cu o amplitudine mai scăzută (Grafic 15).

Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 15– Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net (%))

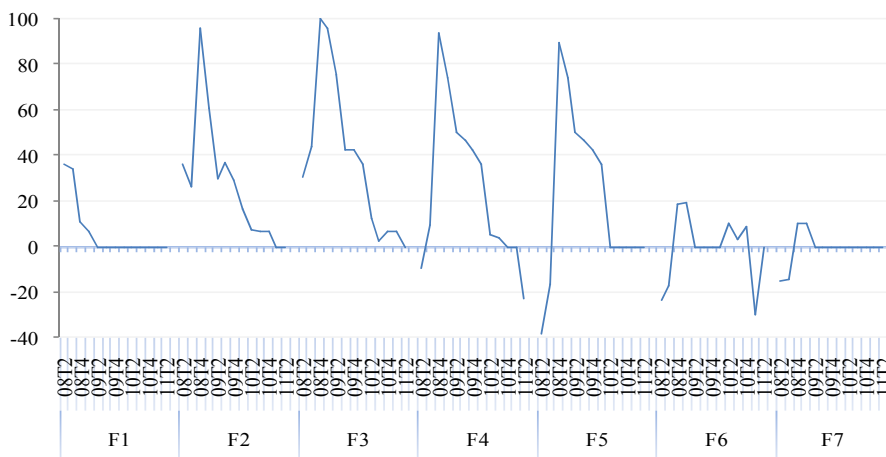

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

B3. Aspecte specifice creditului de consum

Potrivit băncilor, relaxarea standardelor de creditare în T2/2011 se datorează ameliorării percepției referitoare la bonitatea clienților (Grafic 16). Ceilalți factori s-au menținut constanți în perioada analizată.

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

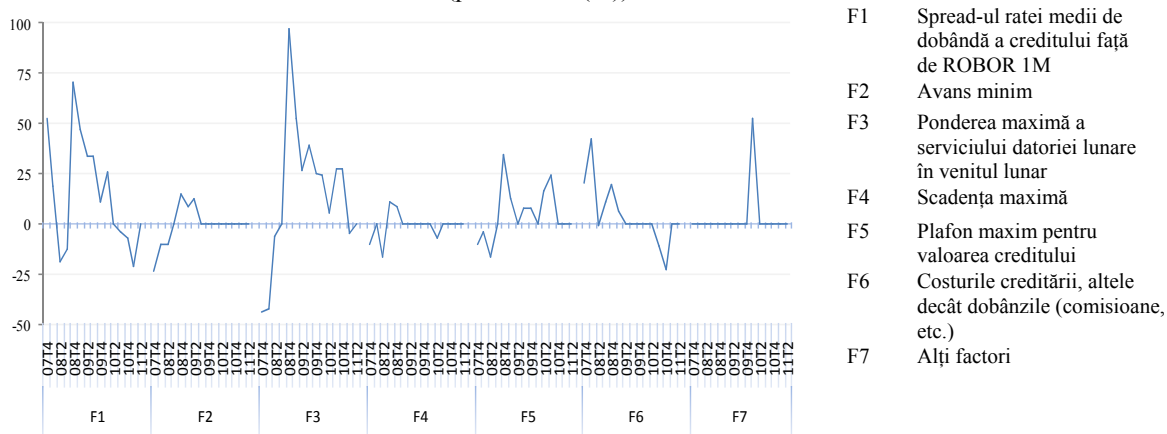
- F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră
- F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR
- F3 Așteptările privind situația financiară a populației
- F4 Riscul asociat bonității clienților
- F5 Riscul asociat colateralului/ garanțiilor
- F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar
- F7 Modificarea concurenței din sectorul nebancar

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Nu s-au înregistrat modificări notabile în T2/2011 pentru termenii de creditare practicați în cazul creditelor de consum.

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Cererea pentru creditele de consum și-a continuat în T2/2011 traiectoria pozitivă începută în trimestrul anterior, în conformitate cu așteptărilor băncilor (Grafic 14). Solicitățile pentru cardurile de credit s-au majorat cu o amploare modică, iar cele pentru credite de consum garantate cu ipotecă s-au redus. Previzunile pentru T3/2011 sunt optimiste, băncile (în procent net de circa 20 la sută) anticipând o majorare a cererii, în special pe segmentul creditelor de consum garantate cu ipotecă.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD)⁵

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ în T2/2011 s-a menținut în jurul valorii de 45 la sută. LGD pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit este de aproximativ 75 la sută, în timp ce pentru creditele imobiliare și cele de consum garantate cu ipotecă LGD reprezintă circa 30 la sută.

⁵Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale acestui indicator.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80% din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprit standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.